

O kresťanských sviatkoch

Slávenie sviatkov patrí k základom kresťanského náboženského života. V priebehu dejín sa vykryštalizoval určitý poriadok, ktorého sa tradičné cirkvi stále držia. Rozdeľujú rok do dvoch polovíc, z ktorých jedna má sviatky, druhá nie. Prvá polovica sa počíta od adventu k Turíciam, druhá odo dňa Svätej Trojice – to je nedeľa po Turíciach – opäť k adventu. Hlavné sviatky sú Vianoce, Veľká noc s Nanebovstúpením a Turíce. K nim sa ešte pridružujú advent a pôstne obdobie ako prípravné obdobia na Vianoce a na Veľkú noc. V druhej polovici roka sa konajú len pamätné dni rôznych svätých.

Kresťanský rok, ako ho oslavujeme v Spoločenstve kresťanov, je podobný tradíciám, ale je bohatší. Epifánia napríklad nie je len samotným sviatkom, ale je rozšírená – podobne ako advent – na dobu štyroch týždňov. Namiesto pôstneho obdobia sa slávi pašiové obdobie, ktoré tiež trvá štyri týždne. V prvej polovici roka je teda sedem sviatočných období: adventné obdobie, vianočné obdobie, obdobie Epifánie (od 6. januára), pašiové obdobie (štyri týždne pred Veľkou nocou), veľkonočné obdobie, obdobie Nanebovstúpenia a Turíce, ktoré trvajú len tri dni. V druhej polovici však sú ďalšie sviatočné obdobia: po Svätom Jánovi – 24. júna – štyri týždne a po archanjelovi Michaelovi – 29. septembra – štyri týždne.

Podstatný rozdiel však nie je len v počte sviatočných období, ale v ich celkovej nálade, ktorá sa vyjadruje v kultických farbách rúch a oltára, ale predovšetkým v epištolách a vsuvkách. Tým má každé obdobie nezameniteľný ráz, ktorý hlboko oslovuje citové prežívanie sviatočnej doby. Niežeby sviatky znamenali niečo iné, než v tradičnom kresťanstve, ale oslovujú stránky v duši, ktoré inak mlčia. Dajme si niekoľko príkladov.

Prvý okruh sviatkov je advent, Vianoce a Epifánia. To je okruh sviatkov okolo narodenia Krista. Adventné obdobie pripravuje dušu na príchod Spasiteľa. V ňom je kultická farba modrá, ktorá na dušu pôsobí upokojujúc. Aj adventná epištola uvádza naše duše najprv do vnútorného ticha, ale v tomto tichu začína hovoriť „božská moc vo všetkých svetoch“. Jej slovo však je „slovom budúcnosti“, ktoré „prebúdza obraz rastu človeka“. Prebúdza sa v duši imaginácia budúceho ľudského bytia, na ktoré sa človek má premeniť. Spása zatiaľ „v lone svetov záslubne kľúč“, než sa nám v troch vianočných obradoch trojakým spôsobom približuje: ako „spásne milostiplné svetlo Ducha“, ako „uzdravujúce tvoriace Slovo“ a ako „zjavujúci Duch otcovského prazákladu svetov“. Pohľad na chudobné dieťaťko v jasliach, ktorý tradičným Vianociam dáva hlavnú náladu, doplní sa tu mocným obrazom trojakého božského pôsobenia v človeku. Ako ľudia máme spoznať Krista sťaby Spasiteľa, „skrže neho sa zjavil otcovský prazáklad všetkého bytia“. V období Epifánie, ktorého kultická farba je kráľovsky purpurová, potom hľadáme ako nasledovníci troch kráľov vo svetle „hviezdy milosti“ pravú „cestu spásy“. Naša duša odpovedá na príchod Spasiteľa, keď v pokore a oddaná „večnej vôli Otcovej“ chce stúpiť do „omilostujúceho lúča hviezdy Kristovej“. Nakoniec môže povstať „vo vnútri človeka“ pravý „život v Kristu“.

Druhý okruh sviatkov je pašiové obdobie, Veľká noc a Nanebovstúpenie. Tu sa zúčastňujeme Kristovho života, Jeho smrti a života ako Zmŕtvychvstalého, pokým sa On opäť spojí so svetom Otcovým. Nálada pašiového obdobia, ktorého kultická farba je čierna, je však prekvapivo iná. náš pohľad sa neobracia ku Kristovi, ale ku nám samotným: „Ó, človeče: prázdny je stánok tvojho srdca.“ Pociťujeme silne, čo to znamená, byť človekom na Zemi. náš dych a naša krv sú zasiahnuté pozemským životom, pociťujú túžbu a strádanie, a naše vedomie trúchlivo čaká – pokým Kristus prejde pašiami a zavŕši svoje dielo. Obrat od pašíí ku Veľkej noci je výrazný. Naraz je nálada úplne iná! Farba je živo červená so zelenými figúrami a epištola hovorí o naplnení a úteche, ktoré v krvi a dychu teraz pociťujeme. Kristus kráča pred nami ako utešiteľ nášho pozemského bytia. Opäť je pohľad obrátený viac ku nám, než k tomu, čo vykonal Kristus. Iba na sviatok Nanebovstúpenia si uvedomíme, čo Kristus pre nás vykonal. Vnímame, „ako žehná bytiu pozemskému“, a „za to velebia Ho naše srdcia“. Chceme byť a zostať Jeho vyznávačmi po všetky veky.

Sviatok Turíc stojí akoby samotne. V popredí už nie je Kristus, ale Duch svätý, ktorého Kristus „zosiela do našich duší“. Je oslovený ako „lekár svetov“, ktorý uzdravuje „slabosti duší a neduhy ľudstva“. Lekár sám nelieči, ale dáva k dispozícii lieky, či iné prostriedky, ktoré má chorý používať. Je potom v jeho vlastných rukách, nakoľko ich berie. Hlavným liekom Ducha svätého je možnosť sebapoznania a spoznania veľkých zákonov ľudského vývoja, ktoré však v sebe majú oheň a nenechajú človeka chladným. Uchopuje ho nadšenie. Tak nájde aj silu, uskutočniť to, čo pochopil. Môže mať vedľa seba Ducha ako radcu, ktorý mu ukazuje pravý prístup k silám Kristovým, aby svojou cestou mohol kráčať z vlastných síl.

Vianočný a veľkonočný okruh sviatkov spolu s Turícami sú mocným trojkrokom od zjavenia božského Otca príchodom Krista na Zemi, pres premieňanie ľudského bytia Kristovou smrťou a Jeho zmŕtvychvstaním, až ku zosielaniu Ducha ako pomocníka na našich cestách životom. Ďalšie sviatky majú trochu iný charakter, ale môžeme ich pocítiť ako pokračovanie Turíc, lebo sa skrze nich spájame s dvoma ďalšími pomocníkmi.

Svätý Ján krstiteľ žil ako človek na Zemi, ale evanjelium ho volá anjelom, ktorý ide pred Kristom a rovná mu cesty. Svätobjánska epištola o ňom vraví, že pokorne nesie „Ducha Otca v okruhu svojho tela“. Je obdarený zvláštnym vzťahom k božskému Otcovi. Táto nálada oddanosti Otcovi žije v celej epištole. K nemu má prúdiť „našich duší zbožne oddaná vrúcna vďaka“, lebo Otcova „všemohúca sila“ a „všežehnajúca moc pôsobí v étere plynúcim svetle“ a dozrievajú nakoniec „v Slnko Kristovo vykupujúce človeka“. Ján, vedomý ľudskej viny, prebúdza v našich dušiach túžbu po svetle, akoby túžbu po stratenom raji, do ktorého sa vďaka Kristovi v budúcnosti môžeme vrátiť. Tým, že Ján nám zjavuje „milostivú žiaru svetla“, je naším veľkým pomocníkom na ceste, ktorá nás nakoniec má spojiť nanovo so svetom božského Otca.

Úplne iná je nálada svätomichaelskej epištoly. Obracia náš pohľad na ďalšieho pomocníka, tento raz zo sféry archanjelov. Michael sa nám tu ukazuje „jasne žiariac s'aby tvár Kristova“, lebo ako tvár „Boha človeka“. Máme sa učiť vnútorne ustáť pohľad na jas tejto tváre, ktorá „vyžaruje vážnosť“, aby sa naše srdce pripravovalo na svetlo. Spoločne s Michaelom zrieme aj draka, k jeho sile je napriamená Michaelova prísna ruka. Celou silou sa zasadzuje, aby mal človek voľný priestor pre svoj vývoj na Zemi. Ale Michael dnes daruje ešte viac, chce viesť človeka „k vyššiemu tušeniu činu života v smrti na Golgote“. Máme byť vedomí a samostatní na svojej ceste k plnému človečenstvu, ktorého najmocnejším strážcom je Michael.

Prvá polovica kresťanského roka nás spája s tým, čo Kristus urobil pre človeka. Zjavil božského Otca na Zemi, vykúpil človeka a zoslal Ducha s'aby vodcu do budúcnosti. V druhej polovici roka sa spájame s dvoma pomocníkmi zo sféry anjelských bytostí. Sú aj pomocníkmi Svätého ducha. Človek sa má stať slobodným, samostatným aj tvorivým. Tomu sa musí učiť. V prežívaní druhej polovice roka sa nám k tomu naskytá príležitosť.

Frank Peschel